

CSIKI LAPOK

POLITIKAI HETILAP

ÉS CSIKVÁRMEGYE HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Szörkesztőség és kiadóhivatal:
Gyógyjakab M. utóda könyvkereskedése, hová a lapszellemi részét illető minden kérelmének, valamint hirdetések s előfizetési díjak is küldendők.

Megjelenik a lap
Minden Szerdán.
Kéziratok nem adatkak vissza.

PRINCIPÁLIS SZERKESZTŐ
Dr. FEJÉR ANTAL,
Győr.

Nyitóléte ezültkeltet
soronként 40 fillért közölhetek.
Egyes lap ára 20 fillér.

Előfizetési ár:
Egész évre 8 kor. (Külföldre) 12 kor. Félévre
4 kor. Negyedévre 2 kor.
Hirdetési díjak a legelőszóiban számítandók.

Az esküdtbíróságok.

Magyarország igazságszolgáltatásának életében nevezetes forduló pontot képez az 1900. év január 1-eje, mert e naptól kezdve a büntető perekben, t. i. azokban, melyek az esküdtbíróságok elé vannak a törvény által utasítva, a független polgárokat a büntető igazságszolgáltatás részeseivé, faktoraivá tette, a mennyiben ezután már a független polgárokból alakított esküdtbírósként mondja ki a vádlottak padjára került egyén felett a döntő azon szót, hogy „bűnös” vagy „nem bűnös” — s csak ez alapon szabja ki a bíróság a büntetést, vagy menti fel a vádlottat.

Az esküdtbírósi intézmény, mely a külföld legtöbb államaiban már rég életben van, nálunk rengeteg előtanulmány, szakszerű tanácskozások és komoly érett megfontolás eredményében illesztett be az igazságszolgáltatás keretébe s én azt hiszem, hogy ezen intézmény nálunk tökéletesen be is fog válni, mert az esküdtbírósi intézmény beállítását oly rigorozus feltételekhez van kötve, melyek garanciát nyújtanak arra, hogy esküdtbírósgaink magasatos és szép, de nehéz feladatokat mindenkor és mindenha lelkiismeretesen fogják teljesíteni.

Az 1900. év. január 1-én tehát életbe lépett az 1896. évi XXXIII. t. c. z. mely a büntető perrendtartásról; továbbá az 1897. évi XXXIII. t. c. z. mely az esküdtbírósgokról és végül az 1897. évi XXXIV. t. c. z. mely a büntető perrend életbe léptetéséről s az esküdtbírósgok hatásköréről szól.

Nem tartozik jelen cikk keretébe felsorolni azon büntetett neveit és számát, melyek az esküdtbírósgok elé vannak utasítva, mert ez igen hosszas lenne, azonban egy néhányat még is fel kell

említenem, hogy az érdekeltek lássák, mily ügyekben lesznek hivatva bíróságnak.

A közönséges büntetettek közül az esküdtbírósg elé tartoznak pl. a felség sértés; a király bántalmazása; a hitlenség; a lázadás; a személyes szabadság megsértése közhivatalnok által; gyilkosság; szándékos ember ölés; a halált okozó súlyos testi sértés; a gyermek rablás és leány szökötés; a személyes szabadság megsértése magánosok által; a rablás; a gyújtogatás; a megvesztegetés stb. stb. melyekből látható, hogy bizony sok és nehéz esetekben lesznek az esküdttek igénybe véve, megjegyezve, hogy a komplikáltabb bűnesetek jövőre is a szakbírósgok elé fognak tartozni.

Úgy vélem, hogy jó szolgálatot tesznek, mikor az esküdtbírósg tagjait az ide vonatkozó törvény főbb elveivel legalább részben megismertetem, — s már e helyen kijelentem, hogy az esküdt szolgálat nem lesz terhes feladat különösen Csikmegyében, melynek törvényeszeke sajtóbírósgai hatáskörrel fel ruházva nincs, mert a sajtó perek jövőben is csak a tizenegy kir. ítélő tábla székhelyén lévő törvényszékek, mint esküdtbírósgok előtt folytathatók.

Az új magyar esküdtbírósg két külön bírói testületből áll, mely pedig egy 12 tagu esküdtstékből (jury) és a 3 tagu törvényszéki tanácsból.

A 12 esküdt minden egyes ügy tárgyalásának megkezdése előtt sorshuzás útján jelöltetik ki.

Esküdt csak oly magyar honpolgár lehet, a ki a 26 évet betöltötte, magyarul írni és olvasni tud s legalább 20 korona évi adót fizet.

A nők; a nyereség vágyból elkövetett bűncselekmény miatt elítéltek

továbbá a szabadság elvesztés büntetésére valamint a politikai jogok felfüggesztésére elítéltek — míg az ítélet hatálya tart: — a vád alá helyezettek, a kik esdő vagy gondnokság alatt állanak, a kik személy vagy testi fogyatkozásban vannak, esküdttek nem lehetnek.

Nem lehetnek esküdttek a miniszterek; főispánok; bírák; ügyészek; a tényleges katonák; a rendőri hatóság közegeli és a pénzügyőrök.

Az esküdtképes polgárok névjegyzéke évenként szokott elkészíttetni egy össze író köldöttség által, mely ideiglenes jelleggel bírva az év június 1-étől 15-éig közzsömlére tétetik ki, azért, hogy ha valaki az ellen 8 nap alatt felszólal, jogos felszólalása orvosolható legyen. Úgy az össze írás, mint a felszólalás szeptember 1-ig a kir. törvényszék elnökéhez küldetik be.

November hóban a vegyes bizottság azután végérvényesen összeállítja az évi rendes esküdttek följajstromát és a helyettes esküdttek névjegyzékét.

Ezen névjegyzékből készül aztán az u. n. szolgálati listrom vagy is az egy-egy létszakra be hivatód esküdttek és helyettes esküdttek névjegyzéke, melyet sorshuzás útján egy 3 tagu törvényszéki tanács jeltesit, melyen a kir. ügyész és az illetékes ügyvédi kamara képviselője is jelen van.

Ezen tanács aztán kisorsol 30 rendes és 10 helyettes esküdtet, a kik a megfelelő létszakra behivatnak, s ezekből alakíttatik meg a főtárgyalásra az esküdtsték. kik közül azon 12 esküdt fog bíróságnak, a kik visszautasítva sem a kir. ügyész, sem a magánvádló, sem a vádlott által nem lettek.

Mihelyt az elnök a vádlottat az általános kérdésekre kihallgatja csak ez után következik az esküdtsték megala

lítása s ekként ezen tény a főtárgyalás kiegészítő részévé válik.

A megalakulás befejezése után következik az ünnepléses esküdtétel, mely a legfőbb biztosíték arra, hogy az esküdttek lelkiismeretük és tiszta meggyőződésük szerint menten minden mellék tekintetektől fognak határozni.

Ezután következik a tulajdonképeni főtárgyalás és bizonyítási eljárás, mely ha befejeztetett, elérkezünk az új büntető perrend egyik legnevezetesebb és legsarkalatosabb pontjához: a kérdésekre az esküdttekhez leendő feltevéséhez.

Törvényünk szerint a kérdéseket a királyi ügyész és a magánvádló indítványozza, de úgy a vádlott mint védője valamint az esküdttek is indítványozási joggal bírnak az előterjesztett kérdésekre módoztatásokat sőt egész új kérdéseket is javasolhatnak s ha aztán a kérdésben vita támad, e felett az itélkező bíróság van hivatva dönteni.

A főkérdésben mely az esküdttekhez intéztetik, benne kell foglalva lenni a tény és jogkérdés minden elemének, mert a főkérdés az esküdttekhez az lesz, hogy bűnös-e a vádlott a vád tárgyává tett bűncselekményben?

Kiemelkedő rendelkezése a törvénynek az, mely az esküdttektől hozandó határozatra vonatkozik. Ugyan is eddig az esküdtstéki eljárásban az egyszerű szótöbbség vagy is a 7. szavazat elegendő volt a bűnösség kimondásához s a vádlott elítéléséhez. Azonban ezután, hogy valakit elítélni lehet-e s a szavazatok 2/3-a szükséges vagy is 8 szavazatnak kell lennie s tovább menve, ezután ha az esküdttek közül 5 arra szavaz, hogy „nem bűnös” ez éppen elég arra, hogy a vádlott felmentessék.

A „CSIKI LAPOK” TARGÁJA.

Beteglátogatások, virrasztások és torozások.

Írta: Erdőseny József.

Égbeköltő bűnöknek, ürhetetlen visszaéléseknek megdöbbenő, sötétfeketé tanyája s 3 megrögzött népszokás: beteglátogatás, virrasztás és torozás.

Ha csak a közönséges néposztálynál tartanak fele magukat hagyomány szerű, örökös szivóssággal, szová sem tenném azokat, mert onnan számolni csak egytetemes küzdelemmel, melyreható kitartó harcra lehetne, de mert a polgári osztályban, iparos és kereskedő osztály, sőt az úri osztályban is széles körökben pártolást találnak ezen ésszelens, feltédenül erkölcsetlen népszokások: nem sajnálom az időt a bármily vehemens ellensénnel találkozó eszlelni oresszetti jelen calkem, lehurom ezen szokásokról a jobbeszműleg rájuk aggatott eszlelnő saallagot, hogy lássa a nép, mely talán sokat hallott rójuk, de nem tud követésedőit megvárni, az álarc alatt a viszesztés ragyát, hogy lássák, a kiket illet, ezen univerrális népszokások erkölcsi, nevelés-tani, egészség-tani és lélektani képtelenségeit saját torzalkjúkban. Egyuttal kérem az érdemes, intelligens olvasót, méltána figyelmére érvelmet a mi fődolgoz, tükik-szakok elö, munka, társaságokban jutassa aralomra, érvényre az éssz szavát minden merov reakció-

nak dacára, hogy a régen elötegezett nagy haladotnak, kétes népkulturának aljon egy kis alapot, számílvá a társadalmi osztályokból ezen erkölcsi ferleségeket, hagyomány szörnyeket.

1. A beteglátogatások komoly gyökerei leágaznak a kereszténység igralmasági eszleketlelinek följéhe. Verrokonsági jussom az emberszeretettől táplálkoznak. S míg kormány-zójuk a józan fontoló éssz, addig gyönyörűi erénynek tartandók. De mihelyt akár hiány, akár túlzás miatt kiesnek meükröböl, visszaelésszékké súlyednek. „Virtus in medio stat”, az erény csak addig erény, míg a közepatum jár. Azon tul beleüli lábát a bűnök szirtjéhe.

Helyesnek, szépek, igralmas eszlekmények, a szeretet legedesebb gyermekének tartom a beteglátogatást. Ha abba bele nem vegyül titkos tapogatózás, unalmas nyergesség, a türelmet kifirasztó ott feledés, együgyűség, azaz ha a látogatást az éssz vezeti kímélettel, bölcseséggel.

Bizony jól esik az olyan betegnek, ki a világon a legvárabb, legelhangyottabb: kinek nincsenek gondozói, kihez kérdést nem intéz egyik edese se: hogy mi fáj, mit óhajt, mivel segíthetne? Ki magános, szenvedő óráiban csak egykori ellátót néhány boldog pillanátá-nak utággondolásából tudja, hogy a földön terem enyhülés is, csak oly nehéz ezen enyhülést, vizsgálatást szívünkbe beterelni: jól esik, ha valaki akad a szenvedés perzeiben és megnézi elmuló embertáránt, letörli könnyeit, beközli fájó sebeit, egy enyhítő csoppvizet nyújt

neki, midőn a testi fájdalom és keserű teheren kívül ott leselkedik a háttérben a lélek minden feltörő bánaterelme.

Az ilyen beteglátogatás előtt kalapot emelek. A látogatások ezen igen ritka nemét nem ostonozom: hanem azon másik faját, melyet a bárgyuság, a kíméletlen elgyötörés visz véghez. Az ilyen moránylet a szeretet ellen, vétség az emberi ellen. A betegség nem szabja meg a gondozóval bíró beteglek látogatásának megengedhetőségét és időmennyiségét.

Ha a beteg agybántalmakban szenved, melynek számtalan módosulata, betegségi alakja van: ha tudóhóiban szenved, melynek szintén kiszámíthatatlan betegségi ága lehetséges: ha beteg, legelső, gyomorhaj, fáz stb. gyötűri a beteg, ilyeneknek a különben közömbös, kíméletlen látogatást elnyújtani 3-4 óráig, mire számtalan példát hozhatnék fel, ez már vértázító bárgyuság. A környezet szépen, finom jelekkel, ezézással, kerülő szavakkal értésére adja az ilyen korlátolt eszű látogatónak, hogy jelenléte fölösleges s az illető még sem élred fel kíméletlenségének kínzó álmaiból.

Az értelmesleg alacsony fokán álló látogatók gyakran 10-15, sőt egyszerre több is: rukon, nem rukon, koma, sógor, ismerős, jó barát, szomszéd a sok kérdésgetéssel, a betegnek hosszabb beszélgetésre való unszolásával a fájó testrészeket megfosztják a nyugalomtól a szervi baj kiéptetésétől, a vér útján az elvezett szabályos működési erőképesség visszacsuszorításától. Az ily látogatás, származék

bar jó szándékból, szervi és emberélet gyilkosság számba megy.

Meggyöttem, tapasztaltam, tehát állítasaim tények. A súlyos betegnek körülük ezek az ártatlan együlgyű tömegek. Telepiazák gondozatlan, romlott levegőjű kis betegszobák. Elszívják előle azt a páreseppnyi ényet, tiszta levegőt is, mely valahol az ajtó vagy ablakrészen betéved ágáyhöz, letlen vizsztatalsakkal, naiv kesergésekkel beleringatják a halál előálmába. És ezt túrni kénytelen a beteg környezetével együtt, tartván attól, hogy ellenkező esetben megmarják a vepira fulánkok. 4-5 aszony a legjavából képes olyan pokoli zsvajzt csapni a beteg feje fölétt („durból quintettben, hogy a Ringszínház egésekor a közönneg menekülése csak pianniszimó volt ehhez képest. Nem veszik észre, mert nincs mivel, hogy a beteg tudója, feje beleeszedül ezen rendezett pletyka-előadásba; idegete elgyengült, meghabodik s ők ez ájtatos lények, rendületlenül hiszik, hogy a betegnek kellemes időtöltést szerzik.

Ha orvos kezeli a beteget és hamarosan meg nem gyógyítja, óriási kifakadásokkal élnék ellene, rendeleteit megszólják, kidiputálják. Orvosi rendelet ellen ételt, italt, kuruzs-lösszerket s minden absurdumot rátküldnek, rájavasolnak a szegény áldozatra.

S így az érdemes, tudákos, kíméletlen látogatók saját közreműködésükkel előtérítik az utat, hogy minél hamarabb torzosságnak a szeretettel tulvilágra küldött halott felte.

A vádlott bűnösségének kimondásához midőn a szavazatok 2/3-án részre kivántatik, éppen egyik jogbiztosíték arra, hogy az esküdtek emberi számítás szerint nem tévedhetnek és illetve ártatlant bűnösnek nem nyilvánítanak.

Az esküdtek a kik elkülönítve tanácskoznak, határoznak és szavaznak mindent titokban tartani kötelesek s senki se tudhatja meg soba, hogy melyik esküdt mire adta szavazatát, mert pl. midőn az elnökük a határozatot ki hirdeti, neki is annyit szabad nyilvánosan constátálni, hogy például a marasztaló verdikt „7-nél több szavazattal” hozott.

A verdiktet az esküdtek főnöke a mint az eddigi eljárásban volt, most is a vádlott távollétében hirdeti ki.

Van és lehet eset arra is, hogy az esküdtek tévednek, arra nézve a törvény szintén jogmenedéket biztosít az által, hogy midőn az ítélőbírósság meggyőződve arról, hogy a vádlottat az esküdtszék bűnösnek mondotta ki, holott fel kellett volna menteni, a bíróságnak joga sőt kötelessége az eljárást felfüggeszteni s az ügyet új esküdtszék elé utasítani, — mely utóbbiban az előbbi tagok nem vehetnek részt.

Az ítéletet végül a kir. törvényszék hozza meg és hirdeti ki.

Az esküdttörvényszék ítélete ellen csak egyetlen perorvoslat van s ez a semmisségi panasz, mely felett a kir. Kuria határoz.

A fennebbiek alkotják a vonatkozó törvény főbb vonásait, melyeket jó tudni mindeniknek.

A törvény által az esküdtekre ruházott igazság szolgáltatási jogosítvány gyakorlata tehát nem annyira a nehézségben, mint a jelentőség és fontosságban kulminál, de midőn a törvényhozás és kormány a vonatkozó törvényeket megalkotta, számot vetett a viszonyokkal s nagyon jól tudta, hogy ma már Magyarország elérkezett a fejlettség azon határához, hol a független polgárságot nyugodt lelkiismerettel lehet az igazság szolgáltatás minél bővítettebb keretében is engedélyezni s ezéért tenni, mert a magyarságban s a kijelölt esküdtek mindenikében megvan már születésénél fogva a képesség ily állás betöltésére, de megvan a tiszta, humánitáshoz való igazság érzéke és szeretete, melylyel vértézzen — mehetnek a fontos bírói funkció teljesítésére.

És most tisztelt csikmegei esküdt urak, föl a bírói székekre törvényt ülni!

— r. —

— Az első esküdtek. Az új bünavál eljárás értelmében a helybeli kir. törvényszéknél 1900. január hó 22-én délelőtt sorolták ki nyilvános ülésben azokat az esküdteket, a kik az 1900. év február 19-én kezdődő első ülésükben megkezdik működésüket.

A nevezetes ülésen Éltés Zsigmond, kir. ítélő táblai bíró elnököl a tanácsban jelenlevő Dóna Kálmán és Antalffy Gábor, kir. törvényszéki bírák; továbbá Páris Frigyes, kir. ügyész és Dr. Fejér Antal, ügyvéd a marosvásárhelyi ügyvédi kamara képviselőtében — a jegyzői teendőket pedig Borsai Mór, törvényszéki jegyző végezte.

Az elnök felolvasta a bizottság előtt az 1897. évi XXXIII. t.-cnek az esküdtek kisorolására vonatkozó szakaszait s bemutatta az esküdtek alaprajzját.

Ezután a törvényes formások aszóra betartása mellett ejtett meg a sorolást, melynek eredménye a következő:

Esküdtek lettek: Dobrán Ágoston, Puskás Sámuel, Kovács Gergely, Mánya Kristóf, Rézseg Ilyés, Bercsényi Károly, Biró József, Tamás József, Adám Péter, Salamón Alajos, Jánoy János, Ifj. Török Antal, Dr. Szentpéteri Kristóf, Tóder János, Trohán József (Karczfalvi), Udvari József, Ince Simon, Jakab Antal, Antal Domokos, Veress Zsigmond, Ifj. Sántia István, Sipos Sándor, Antal Péter (gazda), Ambrus József, Márton Ignác, Péter István, Simon Ádám, Márton Ferencz, Lázár Domokos, Czikó János.

Helyettes esküdteket pedig a következők soroltattak ki: Ifj. Dávid Elek, Dávid Ignác, Grünwald Albert, Geczó János, Gáspár Antal József, Gál Sándor, Kálnoky János, György Ferencz, Szultán László és Darvas Béla.

Ezek szerint az első ülésükben tartandó esküdttörvényszéki tárgyalásokon a fennebbi esküdtek fognak szerepelni.

— A választások tisztasága.

Szél Kálmán elnök, mint helyettesbíró, a választók nevéjegyzékének összeírása tárgyában a vármegyék és városok központi választmányához közzétett intézkedést tekintettel arra, hogy a kuriai bíráskodásról alkotott törvény 142. és 152. §-ai, melyek a képviselőválasztók nevéjegyzékének összeállítására, kijelölésére és a jogorvoslati kapcsolatos eljárás szabályozására vonatkoznak, január 1-én életbe lépett. A rendelet kiemeli a választói nevéjegyzék nagyfontosságát: utasítja az ösztérei küldöttségeket, hogy a törvény minden betűjét szigorúan megtartsák s annak szemellenész járjanak el, hogy törvényes jogának gyakorlásához senki se zavarassék ki. A választók ezáltal teljesen ügyöl fognak összeírni s az új ösztérszak alapján készült nevéjegyzéknek alapját vetik meg. A fülendő minimumok állandó jellegű megállapítása is ennek az évrnek a feladata. A rendelet befejező részében a helyettesbíró kijelenti, hogy felelőssége teljes tudában, felelősségi hatáskörében a legnagyobb gondtal fog eljárni; a törvény végrehajtása körül tapasztalt legkisebb mulasztást vagy törvénytétést pedig a legszigorúbban fogja megtorolni.

Farsangi naptár.

Változatos és megalmas Farsangunk van, nem hiába új esztendő kezdünk. A 20. század legelőbb farsangja különben január 7-től kezdve 52 napig tart, tehát jóval hosszabb, mint a tavalyi. Karnevál február 28-án távozik el tőlünk, a mikor is a szerke bűjt következik. Es csak 46 nap. Bőre tehát 52 nap, megbánásra csak 46 napot engedtek a kalendárium csinálók. Február első alkalmak mulatások masaszja, melyekről már mult számunkban is egyenkint megemlékeztünk. Most csak azokat említyük fel, melyeknél újabb momentumokról adhatunk hírt.

A koroslay-egylet február 3-iki hangversenyei északkeleti táncostályének programja már megállapított s a napokban a meghívott is utnak fognak indítani. Az érdekes műsor a következő: 1. Barton és Bass duett. Éneklők Dr. Barcos Gyula és Duduc Károly. 2. Schubert: Vona négyes. Előadók: 1. hegedű: Cronán Aurél. II. hegedű: Dr. Barcos Gyula, Viola: Schunig Emil. Cello: Nagy Gyula. 3. Szoprán és alt. Lettén. Éneklők Balló Gábor és Lócsai Ivánka k. a. Zongorán kísérő Kolozs Dénes és ur. 4. Liszt: Baktózy induló. Zongorán előadók Kolozs Dénes és Csikós Árpád. 5. Tánc. Jegyok előre válthatók Györgyutak Márton utóda Draszánki Viktor könyvtárára kéredésben.

Az ügyvédeljétek estélyére is nagyban folynak az előkészületek. Eltekintve ugyanis a táncosrend, meghívók, sene stb. kérdéseinek elintézésétől, mely gaudiomat szűlt a rendezőség körében, hogy a rendezői jelvényeket bájos apró női kosok fogják számukra kihimézni. Bogdy Etelek, Molnár Ilona, Torday Vidorka, Romfeld Juliska az ügynek kiasszonyok voltak kegyesen esen nem csakoly fáradsággal járó tisztelet ellátást, mint a kik legközelebbi rokonsági viszonyban vannak a csikzeredati ügyvédekkel s az által hozzájárulni az estély erkölcsi sikerének emeléséhez. Az estély a csikzeredati ügyvédek vendéksége alatt február 17-én lesz és pedig a csikzeredati úri kaszinó könyvtára javára jogi művek beszerzése végett.

Az álarosok bál iránt is azokatlan érdeklődés mutatkozik, úgy hogy a rendezőség újabb plakátok kiragasztását látta szükségesnek azzal, hogy nező közönség számára külön helyek legyenek fenntartva. Ennek oka pedig az, hogy az intelligens osztályból is sokan késztülnek esen farsangi bálra, mely most tréfa momentumok, változatos kosztümök s álarosok tekintetében is sokkal tal fogja haladni tavalyi hasonló álarosok bálát. Mindenesetre kedélyesen ültethető pár órának néz előbe az, a ki nem sajnálja a fáradságot s elnéz a hó 27-én este a Csallagba.

A székely-udvarhelyi dalárda vezető férfiak városunkban a napokban. A dalárda ugyanis hangverseny körutat szándékozik tenni a körül fekvő városokban s a közösen utba eju Csikzeredati is, hol hangversenyt fog a Csallag nagyertermében tartani. Ez érdekes hangverseny február 21-ére van tervezve, azonban egyelőre, lehet, elmarad, mert a jövőnd estélyek anyira lefogalják a farsangot, hogy ebből a dalárdaának semmi sem jut. Végleg eldöntve azonban még nincs, elmarad-e vagy nem s ha elmaradna, akkor husvétkor okvetlenül meglez. Mi bármikor is szivesen lágtuk a jóhírű dalkart, de saját érdekük kívánja, hogy a farsangi tervet halasszák el jobb időkre.

Jótekonyszélu szimielőadás Csik-Somlyón.

Thalia, a drámai költészet azelől müssája beklőszött egy rövid estére a gyakorló iskola komoly falai köz. E hó 21-én adta egy lelkes műkedvelő gárda örösi, a ternet a asorrongásig megöltözött köztönség előtt Szilgidegyi östérszék szimielőadást, a hajdan nagyon divatos: „Csigány”-t. Jól eszik konstátálunk, hogy a rendezőség ma, midőn fővárosi és vidéki színházakban az „oprit” nevében hatalmas adagokban adják be a közönségnek a masinat, az igazi költészet kuforrásához tért és a magyar hallgatókat igazi magyar népsimul derek előadásával gyönyörködtette. A „Csigány” választása szerencsésé vála, hiszen bár lehet a kritika kifogástal mezenővésének biztonsága és a pszichikai indokolás helyessége ellen, annyi bizonyos, hogy magyar alakok élnek, mozognak benne, magyar a hangulat, a szó, az érzés.

Műkedvelő előadásokról irt tudósítások nem szokták a kritikus tőgáját feltölteni. E sorok írója megtehetné, hiszen bár látta e darabot úgy, hogy az ország első Zsiglya, a jó öreg Szentgyörgyi Pista bácsi, és Hegyesi Mari, a legszebb Rózi adák benne a főszerepeket és előragyon művésznő nyelvedekétt benne mint Rebeka asszony. — úgy az östérszékéről, valamint az egyes szereplők alakításáról csak a teljes meglepődés hangján szólhat be. E sikerben mindenesetre jó része van Xantus Elek gyakorlótányának, ki egy személyben vála farsadhatlan rendező, drámai tantó és kelekkeles a szereplő kiasszonyoknak és tanulóknak kik diszlektusok és függvényrajzok is valának. az ügynek azon, majdnem rajongó szeretetével, mely élénken emlékeztet a „nemzet napzámásainak” vergődő életök küzdelmeiben is nyilvánuló lelkesedésére.

A legelső női szerepet, Róziát, Földes Anna játsszotta. Ennek a szegény csigánylányának a szenvedések Kálvária útja vála az egész élete, egészen a kifejtőig, mikor is szenvedés nyomon napuaparas boldogság fakadt számára. S e lelki állapotnak a kiasszony hű rajzolja vála. Keszdetben mintha kissé elfogult lett volna, de mind jobban és jobban beleegedett és eszopen érvényesítette a fokozatos drámai hatást, mely teljes elemi erővel tört ki ott, hol éppen a szíve kirányi retentó váddal illette őt, a tisztát, az ártatlant. Készen csak vergődés az élete, félőrllet, mely mindig viótak lát, mennyagsányi koszorújával babráll, és beteg lelkével várja őt, kinek azért törvény szerint jönnie kell. Aztán később midőn a hírtelen öröm egy sugárt vet az elkámbult lélekre és az a sugár visszadja a józan eszméiret, ügyes fel fogásával mekett. Mintha mely álomból ébredt volna. Kinos álomból, melyből boldogság az ébredés. Szóval, Földes Anna játéka a lelki küzdelem rajzolás és technika tekintetében is hivatásos színésznőnek is becsülhető vála volna.

A másik főszerepet, a Zeiga szerepét Zeigón Zoltán IV. éves képezésű játsszotta. Csak elismeréssel beszélhetünk alakításáról. Csak a maszja jól lehetetlen. Az a keserű humor, mely Zeiga egész egyéniségét jellemzi, mely egyszerre mosolyt is fakaszt, mely aztán könnyet is rabol, igen szépen érvényesült játékában. Az a szegény megvetett csigány volt, ki érzi, hogy szurtos rongyas ruhájá alatt nemesebb sziv dobog, mint a kevelyek cifra szürre alatt. A rajongásig szerető apa hű ké-

Minden rettenetes visszaélések vagy nem jutnak a kezelő orvos tudomására. vagy ha igen, intézkedését az ősi ver meghusítja. Tehát az emberszeretet szempontjából orvosi egészségügyi okokból az ilyen betegítogatások az üldözés pallusával volnának kiirtandók a társadalom minden osztályából.

Ezek a cizmetlen látogatások kíméletlen, kegyetlen terhek a beteg környezetére nézve is. A mellett, hogy a beteg lelki állapotát megszübbasztják, reményét a sok tapintatlan, érzélessé analógiával kiölők, bizalmát orvosos és egészségére felöl kiirtják, betekergetik a környezetet is a beteggel együtt a kétségbeesésbe. Mindezt az ő korban sem tudták az észazel komolyan összezegezteni, s most a mi nép. polgári és irt osztályunk egy része összezegeztet azt, ha az észazel nem is, de a vak szívvél.

Tehát ebből talán az következik, hogy betegeteket ne látogassunk? Oh nem. Csak látogatassuk észzerűség és okossággal. Egy-két perc elég még a rokonok, komák, sógorok, ismerősök, szomszédok, jó barátok részéről is, ha különben a betegnek vannak gondozói.

Minden látogatások közül kivesszünk a pap látogatásait, ki esetről-esetre tudja hogyan, meddig maradhat a betegnél, őt hogyan kell vigasztalni, lelkét könnyíteni az erkölcsi teherrel. Ez a látogatás nem tartozik csikünk keretében.

2. A legembertelenebb visszaélés a virasztás a halottas háznál.

Allig, hogy a halott testét a ravatalra helyezték, a sötét kezletlen már nyílik szakadatan egymásutánban a kapu és ajtó. Részevát kifejező bánatos arcok lépnek be a házba, melyeket az alkohol utáni vágy izz, hogy mekiljenek a halott árnyába. Ezen népszokás visszaszűnt, borzasztóságában rettenetes elkorcsosulása az emberi ész látásának, n tartozó kegyeletnek.

Nemely házaknál, hol több a gázi, 60-ig a létszám meg sem áll; a leg többeszer a virasztók száma felemelkedik 100—150-ig. Hogy mit csinálnak, mit beszélnek, mit érznek és hogyan viselik magukat ott egy embertársuk hűl testrészei mellett, ott a hol csak imádkozni van hivatva a jeges sziv is, azt le nem írrom, csak egy-két czélzással érintem.

Allig 1 méter távolságra gözölög a pipa, szivar füstje a boldogult nyugvó agyától. A telhetetlen pálinkavágy é a ver éreiben; kártya, rágalom, káromkodás, veszekedés, szeszalmisemertéségek, sőt lopások. A ki ezeket nem látja, az el sem hiszi. Van-e ennél nagyobb sebe, busabbb neme az erkölcsi vérszék és elfajulásnak? Miért? A ki bizonyítás nélkül ezt be nem látja, bebizonyítom.

Kegyetlenség ez a szokás a halott emlékével szemben. Mellette az ima és kegyelet gyertyalángja helyett a vétkesé ezer gyertyalángja nyaldossa gyenge szemfedelét.

Kegyetlenség a hásiak ellen, kiket a beteg ápolása, elvezetésének előérete, az álmatlanság, a fájdalomak nyíla tetőtől talpig ájtárt,

szívüket elkinozta, még most se pihenhessenek egy pár órá t csendben, magányban a szenvedés és vesztéség párnáján távol a tivornya szék zagyválnékától. Hát még most is végig hallgassák a sok izeltlen, zöld, blünds, mámoros fejek agyremétt éjféltutáni 3—4 óráig!

Ne menjünk vissza se a középkorba, se a pogány korba, hogy annak erkölccselen szokásain hámuljunk. Ott a mi korunkban megtaláljuk ezt az egészségügyi neveléstani, lélektani társadalmi rémet. Dinámit bomba, a mérceg száz fajta a testi szervezetet fel nem robbantja úgy, mint ezen szokások az emberben az észet, kíméletet, érzést, erkölccsiséget.

3. A torozás erkölccselenesség még azzal is növekszik, hogy a szegény hátramaradottakat kizsákmányolja, elveszi amugy is az orvos, orvosság, ápolás tetetés költségei által megviselt családi életerét. 100—200 embert megvendégelni étellel, italal minden kötelese és jogos czim nélkül, főképp ilyen halálmadarakat, melyek ingyenes élethez szoktak munka nélkül, nagy hiba a társadalomban.

A leg több halott után sok, igen sok rendezetlen ügy marad hátra; tartozások s számtalan más czimben kiegyenlítőndő ügyek. E mellett hány halott után nem maradnak ghez, ruhátlan árvak, kizsákmányolt sanyaru nélkülszék között szécseszott arcok? S ezen sajnálandó lényeket rákényszerít es az örtükre kipusztítandó torozási népszokás, hogy a helyett, hogy az árvak százába konyeret, testére ruhát utna, a csakoly majdnem semmi hagyó-

mányból, sőt adósságból vonják a torozás évszázados esztelen, rozoga szerkezt. A halálmadarak ott vijjognak, ott szentkednek kongzó beessett arczzal a halottas ház körül és várják az Eldorádót, kik között több sokkal jobb módú, tehetősebb van, mint a gyászoló család.

Aztán van-e valami erkölccsi haszon az anyagi áldozathozatal mellett? Némelykor semmi. Leg többeszer háláltság, a leg többeszer öngyűlölet alig mondanak az örtücség rovására jól betorozott existenciáik egy megfogalására méltó Miatyánkat. A hátramaradottakat a tor hiányai, fogyatkozásai miatt embertelennel megazólják a nemes hála fejében.

Ime az anyagi és erkölccsi mérlegben semmi haszon; az anyagi és erkölccsi kár mérlegben végtelen sok bűn, sértés, bánat, háláltság, megzsákmányoló cselekmény.

Bárki veszi kezébe a csikket, ne fusson azt szeméivel a hármás czimén s aztán ott hagyja, hanem gondolkodjék, e népszokás mély erkölccselenességét hirdesse, leplezze el az illetékes népszatlyi köreiben, hogy előre az éssé, a kezdetleges, korlátolt ész is megórtván ezen szörnyű visszaéléseket, akarata is legyen azt véglegesen kiirtani a népéletből bár a XX-ik században.

Hogy kik vegyék a keszükbe a harcslat lobogót és minő módon, minő kitarással, azt időm engedésvél legközelebb fogom e lapban Csikmege lapolvasó köztönségével közölni.

(Folyt. köv.)

— Árustatisztika. A Magyarország és Ausztria közt létesült megállapodásból képest a külföldi és osztrák tartományokkal való áru-forgalomra vonatkozólag eddig is gyakorlatban volt árustatisztikai nyilatkozatok beszovalgatása tekintetében. 1900. január 1-től, a következő választások állanak be: 1. Az eddigi használatban volt 10 filléres nyilatkozat tirlapok hatályon kívül helyeztetnek s azok még csak január 10-ig használhatók. Ezek helyett az Ausztriával való forgalom számára kettős szálrúcsú, a külfölddel való forgalom számára egyes példányu fehér színű nyilatkozat nyomatvány léptetett életbe, mely előbbi 1 fillér többi 1/2 fillérért az államokon és tisztelekben kapható. Az árustatisztikai nyilatkozatok bélyeggel ellátva nincsenek, hanem azok bélyeg illetéke 10 filléres posta bélyeg re, ragasztásával rovanó le. A feleknek lévő régi 10 filléres nyilatkozatok bármely állomáson teljes értékben 1900. évi január 31-ig beváltak. 2. Az Ausztriában feladott szállítmányokhoz a szürke színű kettős árustatisztikai nyilatkozatok lesznek kiállítandók, melyeknek azonban csak első példányu kettős árustatisztikai nyilatkozatok kerülnek új nyilatkozat kiállításánál általában nem kell, hanem az onnan érkezett s a feleknek az értesítéssel kézbesített másolatli nyilatkozatot kell 10 fillér bélyeggel ellátni. Kitételei a alábbi. 3. A fenti kettős árustatisztikai nyilatkozatokon kívül egy pótnyilatkozat és egy kiegészítő tirlap díjmentesen szolgáltatik ki az államok által, melyek az esetben használhatók, ha az Ausztriából érkezett szállítmányli nyilatkozat nem érkezett: - ez esetben 10 filléres bélyeggel felszerelve. - vagy ha az azon lévővovat a különböző árak felsorolására nem elegendő, mely utóbbi esetben az bélyeg mentes. Bővebb felvilágosítás a felek részére, az erre vonatkozó 1894/22/99. számú ministeri rendelet alapján bármely állomáson nyerhető.

Laptulajdonos:
GYÖRGYJAKAB ÖRÖKÖSE.

VERESS SÁNDOR dr.,
megyei tiszti orvos

orvosi rendelője és fogorvosi műterme
[299] s. 10 **Csik-Szeredában**
Nagy Ferencz dr. házában.
Rendes orvosi tanácskozási idő naponta délután 2-3 ig. Fogorvosi és fogműtései rendelő idő naponta délelőtt 9-12 ig.

28-1900. szám.

Pályázat.

A csikrákosi tanítói állomásra pályázat nyitattik.
Évi jövedelem: lakás, mely áll egy szobából és kamrából. Uj tanítói laképítés törvényhatósági határozattal jóváhagyva. Ha család, főképp több családtaggal bíró egyén választatnék, az új lakás felépítéséig, az iskolások alkalmasságát lakásról fogna gondoskodni. Gazdasági épületek, gabonás és sütőház jó karban.
26 kulangya őszi, ugyanannyi tavaszi kepe = 150 korona; Stola: 34 korona. Fa pénz 60 korona; Csik-Rákos község pénztárából: 100 korona. Csik-Göröcsfalva község pénztárából: 50 korona. Oszpura 144 korona. Állam segély a Nagyméltóságu Vallás- és Kö-

zoktatásügyi miniszterium által 1900. január hó 2-án 73,371. szám alatt kiutalva: 344 korona. Együtt 882 korona = 411 forint. Veteménys kert. Ha a fa iskolát is kezelni fogja 3 véka féréjú szántó.

Kötelessége: Az iskolások által ki jelelendő tankötelességek oktatása és a kántori funkciókban való segédkezés.
Pályázati határidő: 1900. február hó 20-ika. Pályázati folyamodványok alulírt iskolászéki elnökökhez lesznek beküldendők.

Csik-Rákos, 1900. jan. hó 20-án.

Murányi Kálmán,
főesperes, plebános,
iskolászéki elnök.

[17] 1-1

Sz. 275. 900.

[18] 1-3

Pályázati hirdetés.

Csikvármegye kászon alsíkai járásában Kászon-Altiz székhelylyel Kászon-Altiz, Feltiz, Impér, Jakabfalva és Kászon-Ujfalu községekből álló 5636 lelkes számú községészségügyi körben fűresedésben lévő körorvosi állásra újból pályázatot hirdetek.

Járvadalmazása:

1. 900 ft fizetés, melyen kívül a községek som laktbért, utátalányt, sem fuvar és járványdíjat adni nem kötelesek.

2. A betegeknel az első látogatás díja 30 kr. a második és minden következő 20 kr.

3. Orvosi látogatásokról esetenként 1 ft, orvosi bizonyítványokról 50 kr.

4. A megválasztandó körorvos köteles a vagyontalan betegekert ingyen kezelni, Kászon-Altiz, Feltiz és Impér öszeépült községekben huszemlért és halott kémlést a megállapított díjakert végezni. Az ebből befolyó átlag 90 ft évi jövedelem a körorvost illeti.

Megjegyzem, hogy a községészségügyi körben a körorvosnak kézi gyógytár tartási engedély a törvényhatóság első tisztviselője által kiállításba helyeztetik.

Felhívom mindazokat, kik ezen állást elnyerni ohajják, hogy ez iránti szabályszerinten felszerelt s eddigi alkalmaztatásukat is feltüntető kérvényüket hozzám folyó évi február hó 17-ig annál bizonyosabban adják be, mivel később beérkező pályázatok figyelembe nem vétetnek.

A kászon-alsíkai járás főszolgabirája.

Csik-Szentmárton, 1900. január 21.

Bartalis, főszolgabíró.

Most jelent meg:

A németországi

mezőgazdasági szövetkezetek

írta **Páris Frigyes,** csik-szeredai kir. ügyész és kapható Györgyjakab Márton utóda könyvkereskedésében Csik-Szeredában ára 1 korona 20 fillér, postán küldve 10 fillérrel több.

Eladó lakás!
Csik-szentsimonon a volt Csató István-féle telek, kóház és csűrrel ellátva örök áron eladó, értekezhetni (Csiszár Imre, [14] 3-4 szeszgyárosai Kozl-Vasarhelyti.

Elm. sz. 1.1900.

Pályázati hirdetés.

A „Jelzalog-Hitelbank részvénytársaság” Gyergyó-Tölgyesen, a megüresedett könyvelői állásra ezennel pályázatot nyit.

Feltételek.

1. Évi fizetés (havi részletekben) 1200 korona, továbbá az ügykezelési szabályzatban biztosított tisztelet- és megjelenséi díjak élvezete.
2. Pályázni ohajtok tartoznak sajátkezleg irt kérésüket, iskolai esetleg képeiket, valamint eddigi működésüket igazoló bizonyítványt és keresztlevélükkel felszerelten, legkésőbb folyó hó 27-ig napjásig bezárólag az intézet felkéréséighez eljuttatni benyújtani.
3. Megválasztott tartozik szolgálati idejére belépése napján fizetésének egyvli összegét készpénzben, avagy óvadékképes értékpapírban az intézet pénztárnokához biztosítékul letétevényezni.
4. Az állás jövő február hó 1-én akadályoztatás esetén legkésőbb ugyanazon hó 15-én mulhatatlannal betöltendő.
5. Olyan ki a kereskedelmi akadémiát sikeresen végezte, s ki hasonló bank-intézeteknél több évi működésert igazolhatja, vegli ki a magyar nyelven kívül a német és román nyelveket szóban és írásban tökéletesen bírja előnyben részesítetnek.

Gyergyó-Tölgyesen, 1900. január hó 4-én.

Dobroán Demeter,
hely. titkár.

Id. Török Antal,
előnk.

[13] 3-3

Vagyon mérleg számla.

A „Jelzalog Hitelbank részvénytársaság” vagyon álladékaról az 1899. évi december hó 31-én.

VAGYON.		TEHER.	
15. Bernházaiban 2512 kor.		2. Alapítók számlán	100.000.-
158. Pénztár maradvány 1899. decz. 31-én	15197,84	4. 1-6 Tartalék alap számlán	100.000.-
159. Pénztár kifizeteli pozíciókban	316,74	147. Betétek tökéletes kamataival	289.007,70
160. Váltókban	285700,62	164. 137. 71. 23. 13. 17. 198. 131. 120. 84. 19. 21.	
157. Jelzaloggal biztosított váltókban	56735.-	148. Visszatartó költségekert	75.087,70
156. Kéz zálogokban	2280.-	20. Frl nem vett jötekegyezel 1897. 8-rol	113,24
12. Külföldi váltókban	36791,86	148. Nyílt számlán	2016,64
159. Községészség és Jelzalogolt biztosított	147546,50	Folyó évi ügyletegy mely felszoltik:	
148. Kívánatokban	147546,50	Alapítványi szorint:	
14. Gíró-számlán az oszt. ügy. Banknál	426,70	20% új tartalék alapra .	5000.-
84. Értékpapírokban (Pap. részvény)	384.-	10% díszlet díjakra .	2500.-
155. Folyó-számlán mások	148898,14	jötekegy ezára .	50.72
141. Cheque számlán	2650.-	(Ostalekára:	
		70% részvényenkint 170 kor.)	17.000
	102240,94		25.159,72
			692.246,94

Gyergyó-Tölgyesen, 1899. december hó 31-én.

Dobroán Demeter,
hely. könyvelő.

Korpon Ádám
pénztárnok

Id. Török Antal
vezér igazgató.

Hogy ezen forgalom, nyereség, veszteség és vagyon-mérleg-számlákat a fő- és segéd-könyvekkel összehasonlítottuk és azokat mindenekben helyeseknek és megegyezőknek találtuk, igazoljuk.
Gyó.-Tölgyesen, 1900. évi január hó 4-én.

Török Antal s. k. Valosak József s. k. Dobroán Ágoston s. k. Mészáros Pál s. k. Avram Halm s. k. előnk. igazg. tag. igazg. tag. igazg. tag. igazg. tag.

A legjobb és az erősebb
TÜZ ÉS BETÖRÉS ELLEN BIZTOS VASSZEKRÉNYEK
kaphatók, melyek az Orosz erdélyi részben egyedül vasszekegy gyárban készülték.
További vasszekegyek, községek, templomok és anyakönyvvezetők számára részletezettáre mindenféle magyarságban szállítattak és raktáron tartanak.
Teljes tisztelettel
[28] 3-10
MOESZ GUSZTÁV, VASSZEKEGY GYÁR
NAGY-SZEREN.
Csikvármegye vezérügynöksége Györgyjakab Márton utóda, Csik-Szeredában.

Legszébb és legkezelés-riűbb **karácsonyi és újévi ajándék** egy
Adria varrógép
családi használatra az eredealimazert hímző készülékkel felszerelt.
Ezen varrógépnek előnyei más gyártmányokkal szemben a gyártásra használt hímző minőségű anyagban és a technika ezen terén elért legújabb vívmányai szerindt gyártásban rejlenek. Tartóság, szabatos csinos kivitel és könnyű mozgatás müködes terétk e gépeket oly annyira kedvelletté és elterjedtté. Ezen varrógép a magyar ipar diadala. Oktatást varrás és hímzésben díjazatlan nyújtok. Varrógépimert 6 évi jótállást vállalok. Eladás áremelése nélkül esékely havi restitúcióterem és javításokat ingyen és pontosan eszközök. Adria varrógépökön és mások kerékpárokon kívül sok egyébűrt, ajándéknak rendkívül alkalmas tárgy van raktáron. — Dús választék zenétk és automatikus tárgyakban.
Teljes tisztelettel
Molnár Gyula,
Adria varrógépök egyedül gyári raktárosa
Brassó és vidéke részére.
Kapu-utca 51. sz. Brassó Kapu-utca 51. sz.
[294] 3-4